

Det tabte land (-skab)

N. P. Mols 1912, Sandflugtsplantagen og Rørvig Kirke

**En spændende mulighed for tværfaglig undervisning i klassen
og i verden udenfor!**

Heden og overdrevets naturværdier i Odsherred

Heden og overdrevet er næsten sporeløst forsvundet i landskabet – et tabt land og en tabt virkelighed!

Med udgangspunkt i at finde **det tabte land** (skab) kan der arbejdes med mange spændende vinkler og spørgsmål.

Er det tabte land helt tabt?

Hvor lå det tabte land?

Hvad var så idyllisk ved det tabte land?

Hvad var mindre idyllisk / bagsiden af medaljen ved det tabte land?

Er der plads til det tabte lands planter og dyr i det moderne landskab?

Hvordan har det tabte land påvirket kunsten og kulturen før og nu.

Hvordan har kunstnere formidlet det tabte land?

Hvordan påvirkes vores syn på naturen af kunstnere som malere, forfattere og komponister.

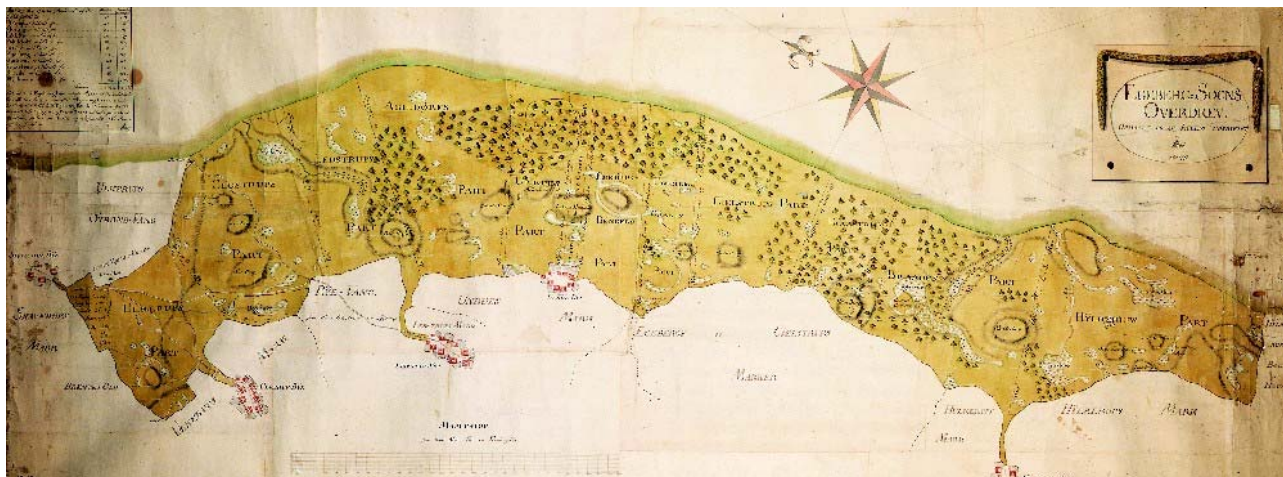
Her ses mange mulige vinkler på temaet:

Dansk	Gamle begreber, sprogudvikling, rapportskrivning, lyriske udtryksformer,
Historie	Bondestenalder, bronzealder, bondekultur, udskiftningen landboreformerne, industrisamfundet
Biologi	Økologiske principper, næringsstofs kredsløb, naturens dynamik og naturens sårbarhed samt ikke mindst planter, insekter og dyr.
Geografi	Landskabet udvikling efter sidste istid. Landskabet fortsatte udvikling. Bosættelser. Mennesket forandrer landskabet
Samfundsfag	Hvem styrer udviklingen. Hvad er velfærd. Bønder og borgere. Natursyn.
Billedkunst	Billedkunstens betydning for vores natursyn og for landskabsfredning. De forskellige kunstneriske –ismer. Naturen som inspirationskilde. Lav et kunstværk under inspiration fra naturen.
Religion	Kirkens jordbesiddelser. Det kristne natursyn. Tro og overtro Kirkens rolle i bondekulturen.

Muligheder for at henlægge undervisning udenfor klasselokalet:

Biblioteket
Lokalhistorisk arkiv
Museet
Kunstmuseet
Naturskolen
Præsten
Jeres udvalgte lokalitet i naturen

Forskellige muligheder for at lokalisere heder og overdrevs placering:

Kort

Næsten alle overdrev og heder i Odsherred kan findes på kort, som kan fremskaffes fra lokalhistorisk arkiv, museet, naturskolen, skovdistriktet eller om nødvendigt fra Kort og Matrikelstyrelsen. Besøg naturcafeen på Anneberg Vandrehjem torsdag d. 7. april og lær om de gamle korts muligheder for tolkning af den natur vi lever i.

”Idet jeg som ensom red gennem den øde egn, rejste sig fra norden af en storm blandet med torden fra havet. Bølgerne hævede sig, skyerne jagede hinanden uroligt, himlen blev mørkere og mere truende, sandet begyndte at bevæge sig i stedse større masser under hestens fødder, hævede sig i hvirvler og opfyldte luften. Vejen var ukendelig og hesten sank halvt ned i det løse sand.....”
Sådan beskriver forfatteren og filosofen Henrik Steffens en rejse i Odsherred i 1824. Han var det danske ophav til den periodes natursyn, som vi i dag kender som ”Guldalderen”. Læs resten af teksten og find ud af hvor i Odsherred det var. Se ruten på et gammelt kort og vurder om beskrivelsen kan være sand. Læs mere om Henrik Steffens og hans tilknytning til Odsherred.

Litteraturen

Der findes sognebeskrivelser og anden litteratur som i mange tilfælde kan beskrive eksistensen af et fælles grænsningsområde i form af et overdrev eller en hede / i Odsherred kaldet lyng. Men det kan ofte være svært at stedfæste lokaliteten helt nøjagtigt. Her må kortene tages i brug.

Til gengæld kan der laves mange litteraturstudier, som kan fortælle og livet og naturen på overdrevet.

Litteraturen kan også bruges til at snakke om sproget udvikling og anvendelsen af begreber fra tidligere tider som vi bruger, uden at tænke over deres oprindelse: bjergtaget, panik, ellevild, halsløs gerning, skødesløs m fl.

Kunsten

Kunstnerne har på glimrende vis dokumenteret heder og overdrev i Odsherred. Nogle meget realistisk, andre mere romantisk eller abstrakt. Det er en spændende oplevelse at kunne lokalisere et billede til en bestemt lokalitet. Det kan lade sig gøre især ved Rørvig og i Veddinge Bakker og længere sydpå.

Kunstmuseet er her en god kontakt. De har specialiseret sig i landskabsmaleri og kan også bistå med elevernes kunstneriske udfoldelse.

En folder om projektet

Der bliver udarbejdet en folder til støtte for arbejdet. Her er anvisninger på netsøgning og et registreringsskema med artsbeskrivelser til feltarbejdet. Når feltarbejdet er afsluttet kan de fundne arter indtastes i et pointskema. Den naturtype som får de højeste point i skemaet, er sandsynligvis dokumentation for at naturen stadig indeholder rester fra det tabte landskab.

I sidste ende er det helt op til jer, hvor meget i ønsker at lægge i dette tilbud. Vi finder at der er mange muligheder i projektet og meget hjælp at hente, hvad enten i søger på nettet eller henvender jer til de angivne institutioner og ressourcepersoner.

Naturregistrering af de tørre naturtyper i det åbne land 2005

Kom godt i gang:

Udvælg et område som du vil registrere

Hvis der ikke er offentlig adgang, må du først spørge ejeren om lov.

Kommunen kan, om nødvendigt, være dig behjælpelig med at finde frem til ejeren.

Gå stille til området så du har mulighed for at registre fugle og dyr, før de skjuler sig.

Medbring et digitalkamera og tag billeder af de planter og dyr i ikke kender og få hjælp senere.

Hjælpemidler til forberedelse:

Kort der viser forskellen mellem i dag og for over 100 år siden findes på Kort og Matrikel styrelsens hjemmeside:

<http://www.kms.dk/> klik herefter på ”kort på nettet” og derefter på ”før og nu” Her indtaster du så en adresse i det område, som du vil se. Klik på vejnr. på adressen og det aktuelle kort kommer frem. Her er et ”rullegardin” som kan føre et gammel kort ind over det nutidige kort. Her kan du så se, hvordan arealet så ud og blev brugt i slutningen af 1800-tallet

Kort over fredede naturtyper som er større end 2500 kvadratmeter findes på Vestsjællands Amts hjemmeside

<http://www.vestamt.dk/natur/> klik herefter på ”informationer på Kort” og læs vejledningen eller klik direkte videre til kort.

Ved at forstørre kortet og der efter vælge naturtyper kan du se, hvad amtet har registreret. Du kan også se et ca.100 år gammelt kort over samme område ved at trykke på ”Historiske kort” i menuen til venstre.

Kort som viser forholdene for over 200 år siden, kan du finde på Odsherreds Kulturhistoriske Museum, biblioteker og på lokalhistoriske arkiver

Læs mere om heder og overdrev:

Nyttige håndbøger hvis du vil undersøge flere planter og dyr:

Politikkens Forlag, Lyneborg, L. 1992. Hvad finder jeg i klit og hede.

Politikkens Forlag, Lyneborg, L. 1993. Hvad finder jeg i mark og eng.

Bøger der handler om ”det tabte land”:

Det Gamle Land af Hugo Mathiesen

Danmark i digtning og kunst af Jens Kruuse og Kristian Kjær (ej om Odsherred)

På Herrens Mark af – Stavnsbunden eller fri, fra Nationalmuseet

På sporet af kunst og kulturhistorie i Vestsjælland, af Det regionale museumsråd i Vestsjællands amt.

Mellem Kattegat og Isefjord, af Rørvig Naturfredningsforening

På Skov- & Naturstyrelsens hjemmeside kan du finde to foldere om heder og overdrev:

<http://www.sns.dk/natur/foldere/oekofolder.htm>

Der er hjælp at få og her kan du også indberette dine fund:

Odsherred Naturskole, Egebjergvej 162, 4500 Nykøbing Sj, tlf. 59 93 02 17

Besøg hjemmesiden <http://www.odsherred-naturskole.dk/>

Odsherred Miljøråd, Rådhusvej 75, 4540 Fårevejle, tlf. 59 68 68 09

Besøg hjemmesiden <http://www.odsherred-miljoe.dk>

Materialet er udarbejdet for Odsherred Miljøråd af:

Naturvejleder Jørgen Stoltz, Egebjergvej 172, 4500 Nykøbing Sj., Tlf. 59 93 02 16

Mail. silvadanica@msn.com